

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

1. ПРАВНИ ОСНОВ

Руководећи се чланом 12. Закона о државној управи ("Службени гласник РС", бр. 79/2005, 101/2007, 95/2010, 99/2014, 47/2018 и 30/2018 - др. закон) којим је предвиђено да органи државне управе предлажу Влади стратегије развоја и друге мере којима се обликује политика Владе, а у складу са надлежностима Министарства просвете, науке и технолошког развоја чланом 14. Закона о министарствима ("Службени гласник РС", бр. 44/2014, 14/2015, 54/2015, 96/2015 - др. закон и 62/2017) који дефинише делокруг надлежности Министарства просвете, науке и технолошког развоја и чланом 38. Закона о планском систему ("Службени гласник РС", бр.30/18).

2. РАЗЛОЗИ ДОНОШЕЊА СТРАТЕГИЈЕ ПАМЕТНЕ СПЕЦИЈАЛИЗАЦИЈЕ У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ ЗА ПЕРИОД ОД 2020. ДО 2027. ГОДИНЕ

Друштвено-економски контекст доношења Стратегије 4С се у Србији знатно разликује, не само у односу на развијене земље Европске Уније, укључујући и оне релативно нове чланице које су у току претходних деценија прошле кроз транзицију са социјалистичког друштвеног уређења и планске привреде на економију отвореног тржишта, него и у односу на остале земље проистекле на тековинама бивше Југославије.

Садашњу српску економску сцену сачињавају привредни субјекти веома различите економске снаге, иновационих потенцијала и развојних интереса. Стране компаније су успоставиле своје подружнице у Србији, као део сопствених стратешких потеза, при чему следе стратегије и користе развојне потенцијале својих централа. Велика јавна предузећа и државни системи су преовлађујуће у инфраструктурним областима и оптерећени су, с једне стране, великим бројем запослених и ниским продајним ценама својих услуга, а, с друге стране, потребама за великим улагањима у модернизацију инфраструктуре - чиме је остављен мали простор за улагање у развој и иновације. Трећи сегмент великих домаћих предузећа, чине велики приватизовани системи који послују у гранама са традиционално ниском технолошком опремљеношћу (нпр. у прехрамбеној индустрији). Они своје пословне моделе заснивају такође на ниским трошковима и конкурентношћу на „старим тржиштима“ у региону - што такође не подразумева потребу за ослањањем на истраживање и развој.

Стратегија паметне специјализације Републике Србије (4С) је стратешки приступ економском развоју кроз циљану подршку истраживачким, развојним и иновационим активностима. РИСЗ је приступ који комбинује индустријске, образовне и иновационе политике, како би земље или региони идентификовали и изабрали ограничен број приоритетних привредних области за инвестирање засновано на знању, са фокусом на сопствене снаге и компаративне предности. На овај начин држава утврђује области

привредног развоја базираног на истраживањима и иновацијама у којима може да стекне компаративну предност у односу на остале државе односно регионе.

Процес израде 4C формално је покренут у крајем 2016. – почетком 2017. године од стране Министарства просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије (МПНТР) и Републичког секретаријата за јавне политике. Успостављена је контакт и линија комуникације са међународним партнером Обједињеним истраживачким центром ЕК (DG JRC), а Србија је постала прва држава ван ЕУ која је приступила Платформи региона и држава које су ушле у израду Стратегије паметне специјализације. Одлуком Владе Републике Србије (СГРС 95/2016) формирано је Међуресорно радно тело за израду Стратегије паметне специјализације Републике Србије, у чији састав су ушли сви представници релевантних институција наше земље.

Сама Радна група, као и њене подјединице, су у свом раду поштовале методолошки оквир који је развијен од стране Обједињеног истраживачког центра ЕК (DG JRC). Током 2017. је урађена детаљна квантитативна анализа, односно мапирање економског, иновационог и истраживачког потенцијала Републике Србије у сарадњи са релевантним институцијама у држави (Статистички завод, Завод за заштиту интелектуалне својине, РСЈП, Министарство просвете, науке и технолошког развоја, Министарство привреде, Привредна комора Србије, Универзитет у Београду) и Фраунхофер институтом из Немачке. Током 2018. године је након низа интервјуа са релевантним заинтересованим странама урађена Квалитативна анализа, која је заправо дефинисала потенцијалне приоритете - области са конкурентском предношћу. У процесу израде, МПНТР је интензивно сарађивало са другим институцијама из јавног, невладиног и приватног сектора и имало подршку експерата са пројекта Светске банке „Конкурентност и запошљавање“ као и експерата које је обезбедио DG JRC Европске комисије.

У марту 2019. започет је процес предузетничког откривања (EDP) који је трајао до јуна 2019. године. Током овог периода одржано је 17 радионица у неколико градова Републике Србије. У овом периоду Министарство привреде започиње са формалним радом на припреми Индустријске стратегије. Како би се обезбедила што боља координација између садржаја ове две стратегије (Индустријске и 4C) и уважила препорука ЕК из годишњег извештаја о напретку за 2018. који сугерише да се налази Стратегије паметне специјализације употребе при изради Индустријске стратегије, Влада Републике Србије оснива Радну групу за израду предлога Стратегије индустријске политике Републике Србије од 2021. до 2030. године и за израду Стратегије истраживања и иновација за паметне специјализације у Републици Србији (СГРС 33/19 и 34/19) у мају 2019. за израду обе стратегије. Надаље су се под окриљем овог тела одржавали координациони састанци између тимова који раде на припреми ове две стратегије.

Идентификоване области приоритета паметне специјализације су:

- Информационо комуникационе технологије,
- Храна за будућност,
- Креативне индустрије и
- Машине и производни процеси будућности.

Током писања саме стратегије, посебан акценат је стављен на формулисање пакета мера на основу резултата и препорука проистеклих из EDP процеса. С обзиром на комплексност институција Владе и спектра тема које су обухваћене препорукама, спроведене су додатне консултације са ресорима ван Министарства просвете, науке и технолошког развоја који су надлежни за поједине елементе пакета мера.

3. СТРУКТУРА И ПРИОРИТЕТИ СТРАТЕГИЈЕ

Структура Стратегије дефинисана је Законом о планском систему Републике Србије, па тако Стратегија обухвата визију, општи циљ, посебне циљеве и мере.

Стратегија паметне специјализације у Републици Србији за период од 2020. до 2027. године (у даљем тексту: Стратегија) представља документ јавне политике, нове парадигме иновационе политике која окупља доносиоце одлука, академску и пословну заједницу и цивилно друштво у циљу подизања конкурентности привреде, привредног раста и напретка друштва кроз повезивање истраживачких, индустријских и иновационих снага и ресурса са ограниченим бројем приоритетних привредних области. Усмеравајући ресурсе на области које имају највећи конкурентски и иновациони потенцијал, 4С помаже домаћој привреди да ефикасније искористи своје потенцијале и да се боље позиционира на глобалним тржиштима и међународним ланцима вредности.

Посебни циљеви Стратегије, на чијој реализацији се базира остварење постављеног општег циља, су:

Посебни циљ 1 - Усмерене научне активности на 4С приоритете

Међу кључним проблемима које је потребно уклонити и шансама које је могуће искористити у областима специјализације констатовано је да недостаје усмеравање ка приоритетима великог броја истраживања која се спроводе у Србији. Такође, уочени су недостаци читавих области истраживачких капацитета које су потребне да би се у потпуности валоризовале могућности у областима специјализације. Мере за достизање овог циља односе се на усмеравање постојеће и нове финансијске подршке истраживањима у оне области у којима се показало да Србија има откривене компетитивне предности, као и усмеравање институционалног финансирања научно-истраживачког јавног сектора у области за које се кроз EDP процес установи да су потребне за развој привреде и друштва засноване на знању.

За остварење овог циља преовлађују подстицајне финансијске мере којима се усмеравају људи кроз пројекте и обезбеђују одговарајуће капацитете и инфраструктуру за потребна истраживања у областима паметне специјализације.

Посебни циљ 2 - Подржан развој привреде кроз истраживање и развој и сарадњу међу учесницима четвоструког хеликса

Кључни проблеми које је потребно адресирати мерама ради постизања овог циља односе се на установљене мањкавости постојећег система образовања у појединим

областима највише компетенција које се тичу предузетничких вештина неопходних за повезивање и комерцијализацију научних резултата, превазилажење финансијских баријера у младим предузећима у погледу развоја и комерцијализације иновација. Затим, уочено је да поред недостатка вештина, недостају и додатни финансијски и други мотивациони подстицаји да се научни резултати валоризују на тржишту. Такође, недостају бројне информације и везе између привреде и научноистраживачких потенцијала у Србији, те је једна група мера посвећена промоцији научних потенцијала и јачању веза и сарадње како би се даље развијао екосистем. Коначно, недостаци у погледу инфраструктуре квалитета у виду сертификата којима се може додати вредност пре свега производима у области ФЗ и Паметне машине и процеси, може се отклонити специфичним мерама. За разлику од проблема у оквиру достизања 1. циља, овде су потребне мере не само финансијске природе, већ је потребан микс финансијских, комуникацијских, регулаторних, али и – што је најбитније и најкоренитије – образовних напора.

Посебни циљ 3 - Образовање оријентисано ка иновативности и предузетништву

Јачање сарадње привреде и истраживача потребно је додатно оснажити подршком намењеном подизању њихових капацитета кроз задовољење идентификованих потреба у едукативном смислу и подизању способности њихове оријентисаности ка домаћим и иностраним тржиштима, као и стварање прикладног екосистема који ће омогућити ефекте спроведених мера у пуном смислу.

У процесу предузетничког откривања (EDP) изведеном по приоритетним областима 4С и даљом обједињеном анализом изведених закључака - узимајући у обзир шири контекст дефинисан је и Општи циљ стратегије паметне специјализације усмерен развој Републике Србије ка високо конкурентној привреди кроз истраживање, развој, иновације и предузетничке иницијативе у областима 4С.

Специфичности остварења сваког од дефинисаних циљева у оквиру сваке од приоритетних области су произашли из резултата добијених током процеса предузетничког откривања (EDP) и резултирао је полазним оквиром конкретизованих специфичности потреба усмерених на остварење постављених посебних циљева у оквиру појединачних приоритетних области.

4. МЕРЕ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈУ ПОСТАВЉЕНИХ ЦИЉЕВА И ОБРАЗЛОЖЕЊЕ ПРЕДЛОЖЕНИХ РЕШЕЊА

Постављени општи циљ и посебни циљеви Стратегије реализоваће се спровођењем појединачних мера, које су ближе дефинисане у Стратегији кроз понуђен преглед мера за реализацију и њихово детаљно образложење.

Поред тога, у року од 90 дана од доношења Стратегије, у обавези је усвајање Акционог плана који ће дефинисати конкретне мере и активности које ће се предузети

ради обезбеђења услова да се циљеви Стратегије реализују, одређени носиоци и партнери за спровођење тих мера и активности, дефинисани њихови показатељи, као и рокови и средства за њихово спровођење.

5. ФИНАНСИЈСКА СРЕДСТВА ПОТРЕБНА ЗА СПРОВОЂЕЊЕ СТРАТЕГИЈЕ

За усвајање Стратегије нису потребна финансијска средства.

Детаљна процена финансијских средстава потребних за спровођење Стратегије биће утврђена по дефинисању Акционог плана који ће бити доднет у року од 90 дана од дана усвајања Стратегије. Наведена финансијска средства ће бити у складу са лимитима које утврди Министарство финансија за сваку од институција које ће учествовати у имплементацији Стратегије и њеног Акционог плана.